

УДК 332.33

ОПТИМІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Куліш Т.М., магістр*

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Проаналізовано сучасний стан сільськогосподарського землекористування на території Білецьківської сільської ради Кременчуцького району Полтавської області. Обґрунтовано заходи щодо оптимізації структури земельних угідь з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов регіону.

Постановка проблеми. Сучасне використання земельного фонду характеризується рядом недоліків, які пов'язані з недостатньою увагою як до природних, так і до господарських чинників, що великою мірою впливають на об'єктивну придатність земель і відповідно на ефективність їх використання. Тому проблема оптимізації сільськогосподарського землекористування є надзвичайно актуальною і розв'язати її неможливо без розроблення й удосконалення методологічних і практичних основ ґрунтозахисних систем землеробства, системи заходів щодо оптимізації структури сільськогосподарських угідь тощо.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Розв'язанню проблеми оптимізації сільськогосподарського землекористування присвячені роботи Д.С. Добряка [3], О.П. Канаша [1, 3], І.Р. Карплюка [2], В.М. Кривова [4] та ін. Наукові дослідження цих учених спрямовані на поглиблення концептуальних засад екологічно безпечного та економічно

ефективного використання земельних ресурсів у сільськогосподарських ландшафтах. Проте конкретне розв'язання питань, пов'язаних з оптимізацією сільськогосподарського землекористування, потребує врахування місцевих природно-кліматичних, економічних та екологічних умов.

Мета статті — оцінити сучасне використання сільськогосподарських угідь на території Білецьківської сільської ради Кременчуцького району Полтавської області й розробити заходи щодо оптимізації структури земельних угідь.

Виклад основного матеріалу. Об'єктом наших досліджень є сільськогосподарське землекористування на території Білецьківської сільської ради Кременчуцького району Полтавської області. Досліджувана територія розташована в південно-західній частині району, на правому березі Дніпра.

Станом на 2011 рік площа земель сільськогосподарського призначення становила 53,40% загальної площі сільської

* Науковий керівник канд. с.-г. наук, доц. А.В. Барвінський.
© Куліш Т.М., 2012

ради (табл.; рис.). Ліси та інші лісовкриті площі займали 3432,98 га (33,33%), забудовані землі – 323,98 га (3,14%), відкриті заболочені землі – 451,1 га (4,38%), відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 80,36 га (0,78%), води – 511,8 га (4,97%).

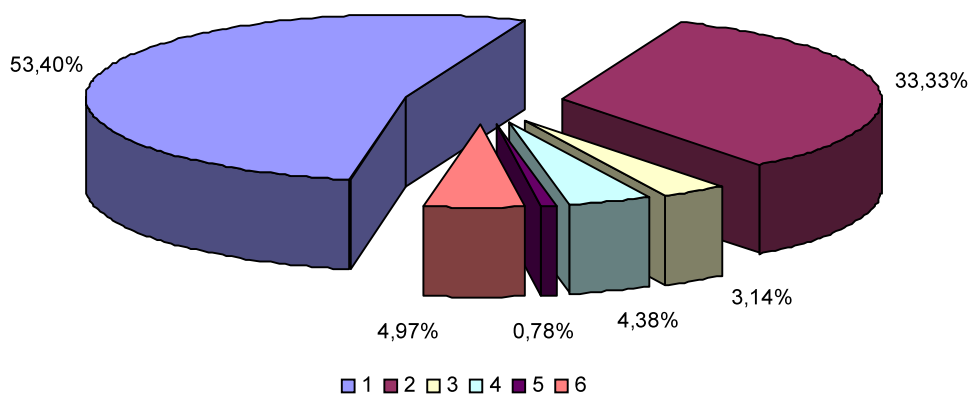
Рівень розораності території (33,1%) свідчить про високе технологічне навантаження на земельні вгіддя і необхідність їхньої оптимізації.

Сприятливо впливає на сільськогосподарське землекористування створений у 1994 році ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Білецьківські плавні», що є еталонною ділянкою заплави Середнього Дніпра з типовим ландшафтом, багатою флорою і фауною. Загальна площа становить 2980 га, а у межах сільської ради – 1910 га.

Кліматичні умови регіону в цілому сприятливі для вирощування сільськогос-

Структура території Білецьківської сільської ради за групами земель

Групи земель	Загальна площа			
	У межах адміністративно-територіального утворення		У тому числі в межах населених пунктів	
	га	%	га	%
Сільськогосподарські землі	5500,25	53,40	1146,34	82,60
Ліси та інші лісовкриті площі	3432,98	33,33	15,24	1,35
Забудовані землі	323,98	3,14	117,89	11,33
Відкриті заболочені землі	451,10	4,38	85,40	4,70
Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом	80,36	0,78	–	–
Землі під водою	511,80	4,97	2,40	0,02
Усього земель	10 300,00	100	1367,27	100

Умовні позначення:

- 1 – сільськогосподарські землі; 2 – ліси та інші лісовкриті площі;
- 3 – забудовані землі; 4 – відкриті заболочені землі; 5 – відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом; 6 – землі під водою

Рис. Структура земель Білецьківської сільської ради, %

подарських культур. Територія сільської ради характеризується умовами помірного континентального клімату. Середня річна температура повітря змінюється від $+6,5^{\circ}\text{C}$ до $+8,3^{\circ}\text{C}$. Регіон досліджень загалом достатньо забезпечений опадами. За рік їх випадає 460–560 мм. Найменше опадів буває під час вегетації, коли за період із температурою вище $+10^{\circ}$ випадає 272–324 мм. Проте у середньому за рік в області спостерігається 8,3 дня із суховіями. Найбільше днів із суховіями у липні та серпні, менше – в травні й червні, найменше – у квітні та вересні.

Ґрунтовий покрив району зумовлений помірним континентальним кліматом, ліською і степовою рослинністю. Ґрунтоутворювальні породи представлені четвертинними осадовими породами вітрового та водного походження. У районі переважають потужні (гумусовий горизонт – 80–120 см) та середньої потужності (гумусовий горизонт – 40–80 см) чорноземи. Важливою характеристикою цих ґрунтів є їхня змитість унаслідок ерозійних процесів. Так, на пологих схилах, як правило, змивається верхня частина гумусового горизонту, через що утворюються слабозмиті чорноземи, які легко піддаються механічному руйнуванню водою, вітром, сільськогосподарською технікою тощо. Серед чорноземних ґрунтів переважають залишково- і слабосолонцюваті, крім того, поширені піщані й супіщані ґрунти.

За походженням рельєф району переважно ерозійний, тобто сформований талими водами льодовиків антропогенного періоду та тимчасовими водостоками. Основними і найпоширенішими формами рельєфу є балки та яри. З неерозійних форм рельєфу мають місце степові блюдця.

М'якість порід, з яких складається поверхня Кременчуцького району, високий рівень її розораності й освоєння зумовлюють активну ерозійну діяльність – руйнування земної поверхні під дією води і вітру. У середньому з 1 га орних земель за рік змивається й видувається вітром близько 30 т ґрунту.

Балки трапляються на всій території району. Здебільшого яри та балки існують не поодинокі, а поєднуються в окремі більш або менш розгалужені яружно-балкові системи деревоподібної форми.

Для локалізації негативної дії деградаційних процесів, які проявляються на території досліджуваного регіону, необхідно втілювати у життя систему природоохоронних заходів як важливу складову оптимізації сільськогосподарського землекористування. При збільшенні площ лісових насаджень, природних кормових угідь, упровадженні гідротехнічних споруд зменшиться вплив дестабілізуючих факторів. Адже серед заходів щодо припинення деградаційних процесів питання оптимізації співвідношення земельних угідь є дуже важливим.

Висновки. Аналіз сучасного стану використання сільськогосподарських угідь на досліджуваній території свідчить про високий рівень технологічного навантаження на земельні ресурси, який зумовлює низьку екологічну стабільність землекористування в цілому. Для оптимізації сільськогосподарського землекористування на місцевому рівні необхідно зменшити частку орних земель за рахунок виведення з інтенсивного обороту деградованих земель і розширення площ під екологічностабілізуючими вгіддями.

Список літератури

1. Канаш О.П. Ґрунтово-екологічні чинники раціонального використання земель України / О.П.Канаш // Проблеми земельної реформи в Україні. — К. : РВПС України, 1994. — 190 с.
2. Карплюк І.Р. Екологічні аспекти оптимізації землекористування / І.Р. Карплюк // Землеустрій і кадастр. — 2007. — № 4. — С. 4–6.
3. Класифікація сільськогосподарських земель як наукова передумова їх еколого-безпечного використання. — 2-ге вид. допов. / [Д.С. Добряк, О.П. Канаш, Д.І. Бабміндра, І.А. Розумний]. — К. : Урожай, 2009. — 464 с.
4. Кривов В.М. Еколого-економічні аспекти оптимізації структури земельних угідь сучасних агроландшафтів та формування екологічної мережі в ринкових умовах / В.М. Кривов, Р.В. Тихенко // Управління земельними ресурсами в контексті стратегії сталого розвитку. — Львів : Укр. технології, 2005. — С. 37–44.

* * *

Проанализировано современное состояние сельскохозяйственного землепользования на территории Белецкого сельского совета Кременчугского района Полтавской области. Обоснованы мероприятия по оптимизации структуры земельных угодий с учетом почвенно-климатических условий региона.

* * *

The modern being of agricultural land-tenure is analysed in territory of Bileckivskoy of village soviet of the Kremenchuk district of the Poltava area. Grounded measures on optimization of structure of the landed lands taking into account ground-climatic terms of region.